

בש"פ 4648/23 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 4648/23

לפני: כבוד השופט י' עמית

העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
בתיק פע"מ 38168-03-23 מיום 8.5.2023 שניתנה
על ידי כב' השופט איתי ברסלר-גונן

תאריך הישיבה: ו' בתמוז התשפ"ג (25.6.2023)

בשם העורר: עו"ד אורי דיגי
בשם המשיבה: עו"ד עינת כהן גרוסמן

החלטה

עניינו של ערר זה בביטוי "מטעמים מיוחדים שיירשמו" על פי סעיף 12(ד) לחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006 (להלן: חוק הפיקוח על עברייני מין או החוק).

ערר לפי סעיף 23(2)(א) לחוק, על החלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' ברסלר גונן) בפע"מ 38168-03-23 מיום 8.5.2023, במסגרתה הוצא כנגד העורר צו פיקוח ומעקב למשך 18 חודשים החל מיום 24.4.2023, בתנאים אשר יפורטו להלן.

1. ביום 20.9.2022 ניתנה הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע בתפ"ח 67665-11-19, שבה נקבע כי העורר ביצע עבירות של אינוס, מעשה מגונה ותקיפה הגורמת חבלה של ממש בנפגעת העבירה, אותה הכיר כשהיה דר רחוב, ונרקם ביניהם קשר חברי. חרף הקביעה כי העורר ביצע את המעשים המיוחסים לו, הוא זוכה בשל הגנת אי שפיות הדעת לפי סעיף 34 ח לחוק העונשין, התשל"ז-1977, לאחר שנקבע כי בשל מחלת נפש העורר לא יכול היה

להימנע מעשיית המעשים. ביום 6.10.2022, לאחר שהתקבלה חוות דעת פסיכיאטרית, הוטל על העורר צו טיפול מרפאתי כפוי מכוח סעיפים 15(ב) ו-15(ד) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 (להלן: חוק הטיפול בחולי נפש).

2. בהערכת המסוכנות המינית של העורר מיום 4.12.2022 נקבע כי מסוכנותו המינית של העורר לטווח הרחוק הינה בינונית. בין היתר, נכתב כי בשנת 2016 פרצה מחלתו הנפשית של העורר, ומאז הוא אינו עובד או מקיים אורח חיים מסודר; כי העורר מאובחן כלוקה בהפרעה אפקטיבית דו-קוטבית (מאניה דפרסיה), כשברקע לה שימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים, והוא אושפז בעברו באשפוזים פסיכיאטריים; כי כיום העורר מטופל בקהילה ונוטל טיפול תרופתי; כי העורר ביטא עמדה קורבנית ביחס לעבירות שיוחסו לו ואף הכחיש אותן; כי העורר בעל עמדות סטראוטיפיות ונטייה להחפצת נשים; וכי העורר הביע רצון לדבוק בטיפול, אך עלה ספק באשר ליכולתו לעשות כן בשל קושי בהתמודדות עם תופעות הלוואי והיעדר גורמי תמיכה משפחתיים או חבריים.

3. ביום 14.3.2023 הוגשה בקשה להוצאת צו פיקוח ומעקב כנגד העורר לפי סעיף 12 לחוק, למשך שלוש שנים, ובה התבקשו התנאים הבאים: חובת מפגשים עם קצין פיקוח; איסור על יצירת קשר עם נפגעת העבירה והרחקה של 300 מטר ממקום מגוריה; איסור על שימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים, לרבות אלכוהול וסמים; ואיסור על עבודה, בין בתמורה ובין בהתנדבות, המאפשרת שהייה ביחידות עם נשים או יחסי מרות כלפיהן, וכן איסור על עבודה עם נגישות לאלכוהול (להלן: הבקשה).

העורר התנגד לבקשה בטענה שהיא הוגשה בשיהוי ניכר ובהיעדר טעמים מיוחדים לכך, כאמור בסעיף 12(ד) לחוק; ובטענה שהעורר מצוי ממילא בפיקוח רפואי תחת צו טיפול מרפאתי כפוי, ולכן אין צורך בפיקוח נוסף.

4. ביום 8.5.2023 ניתנה החלטת בית משפט קמא. באשר לטענת השיהוי, בית המשפט קבע כי אמנם הבקשה הוגשה כמעט חצי שנה לאחר מתן הכרעת הדין, אך הדבר נבע מתקלה בהעברת הערכת המסוכנות המינית לפרקליטות, ומכל מקום, העורר ידע על כך ולא נוצרה אצלו ציפייה כי הוא לא יפוקח. בית המשפט אף דחה את טענת העורר לפיה הוא ממילא נמצא תחת פיקוח ולכן אין צורך בפיקוח נוסף; ראשית, מכיוון שבבסיס החוקים עומדות תכליות שונות - בבסיסו של חוק הטיפול בחולי נפש עומדת תכלית טיפולית לשם הגנה על החולה ועל הציבור, ואילו בבסיסו של חוק הפיקוח על עברייני מין עומדת תכלית מניעתית לשם הגנה על הציבור; שנית, מכיוון שלכל אחד מהחוקים נתונים כלים שונים לאכיפת הצו ולפיקוח עליו. לכן, נקבע שאין לראות בצו הטיפול המרפאתי כתחליף הולם, והוחלט על הוצאת צו פיקוח ומעקב כנגד העורר. באשר לתנאים המבוקשים בצו, נקבע כי הם מידתיים ומתבקשים ממעשי העורר; יחד עם זאת, הוחלט לקצר את תקופת הפיקוח לשנה וחצי, זאת מכיוון שהעורר הוכיח יכולת שליטה עצמית במשך 7 חודשים ללא פיקוח.

על החלטה זו נסב הערר שבפניי.

5. העורר מיקד את טענתו בכך שהבקשה הוגשה בשיהוי ניכר של כשבעה חודשים לאחר שזוכה בשל סייג אי השפיות, וזאת בניגוד להוראת סעיף 12(ד) לחוק הקובעת כלהלן:

דיון לפי סעיף זה יתקיים סמוך לאחר מתן גזר הדין ואם עברייני המין נידון למאסר בפועל, או שבית משפט ציווה על

אשפוזו - לפני שחרורו מן המאסר או מן האשפוז, או סמוך לאחר השחרור מן האשפוז, לפי הענין; ואולם רשאי בית המשפט לדון לפי סעיף זה גם לאחר המועדים האמורים, אם מצא שיש צורך בכך מטעמים מיוחדים שיירשמו.

בעיקרם של דברים, נטען כי בית משפט קמא נקט בגישה סלחנית מידי כלפי הפרקליטות, שהרי הפרקליטות עצמה ביקשה את הערכת המסוכנות אך לא פעלה להשגתה ואין הצדקה לתקלה זו, ואף לא הוצגו טעמים מיוחדים לאיחור; כי היעדר ציפייה מצד העורר לא יכול להוות נימוק מרכזי להצדקת האיחור, ואין זה תואם את פסיקת בית המשפט העליון בנושא; וכי משעה שהעורר מטופל בטיפול מרפאתי קבוע, הרי שמסוכנותו קטנה ואינה מהווה טעם מיוחד לקבלת הבקשה באיחור. עוד נטען כי תכלית שני החוקים הינה להגן על הציבור, ואין לקבל את הטענה לפיה קיים הבדל ברמת הפיקוח בין החוקים - משכך, ניתן היה להסתפק בפיקוח המרפאתי הכפוי.

6. דין הערר להידחות.

ביום 20.9.2022 הודיע בית המשפט על זיכוי של העורר וביום 6.10.2022 הורה על טיפול מרפאתי. אכן, כבר ביום 20.9.2022 היה על בית המשפט להזמין הערכת מסוכנות, ובפועל בית המשפט הורה על כך ביום 13.11.2022. ברם, עיקרו של השיהוי נובע מכך שהמרכז להערכת מסוכנות ביקש ביום 17.11.2022 דחייה בהגשת חוות דעתו, בית המשפט נעתר לבקשת הדחייה והורה להגיש את חוות הדעת עד ליום 10.2.2023. בפועל, חוות הדעת הוכנה וככל הנראה הוגשה כבר ביום 4.12.2022 אך בשל תקלה לא הובאה בפני בית המשפט, ורק ביום 12.2.2023, כאשר ניתנה החלטת בית משפט קמא, הובאה הערכת המסוכנות בפניו ובפני הפרקליטות. במצב דברים זה, ובאיזון האינטרסים בין ההגנה על הציבור לבין "ההסתמכות" של העורר כי לא יוצא כנגדו צו פיקוח, ידו של האינטרס הראשון על העליונה. אזכיר כי העורר סובל מתחלואה כפולה, מה שמגביר לכאורה את הסיכון בעניינו.

7. אף לא מצאתי ממש בטענת העורר כי הצו לטיפול מרפאתי כפוי ממילא יש בו כדי להגן על הציבור. חוק הטיפול בחולי נפש נועד בעיקרו לשם טיפול בחולה ובנזקק ועל מנת להגן על החברה מפני חולי נפש העלולים לסכנה, ולאור הפגיעה בחירות החולה על בית המשפט לאזן בין שתי תכליות אלה (רע"פ 2060/97 וילנצ'יק נ' הפסיכיאטר המחוזי ת"א, פ"ד נב(1) 697, 708 (1998)). תכליתו העיקרית של חוק הפיקוח היא הגנה על הציבור מפני עברייני מין, והאמצעים והכלים שהחוק מעמיד לצורך זה, שונים לחלוטין מאלו שבחוק לטיפול בחולי נפש, בשל התכליות השונות שבבסיס החוקים.

8. הערה בשולי הדברים.

חוק הפיקוח מהווה מגבלה של ממש על עברייני המין המבקש לחזור למסלול נורמטיבי לאחר שריצה את עונשו, ומנגד, החוק כשמו כן הוא, נועד להגן על הציבור מפני עברייני מין. המחוקק היה ער לצורך באיזון בין האינטרסים הנוגדים ובהתאם לכך נקבע בסעיף 13(ג) כי "לא יורה בית המשפט על הכללתו של תנאי מסוים בצו הפיקוח אם ניתן להשיג את מטרת הפיקוח והמעקב באמצעות תנאי אחר שפגיעתו בעברייני המין פחותה".

חוק הפיקוח מצריך משאבי זמן שיפוטי רבים, לצד משאבים רבים שהמדינה משקיעה הן בהכנת חוות הדעת של המרכז להערכת מסוכנות (חוות דעת ארוכות ומפורטות המשתרעות על עשרות עמודים) והן ביחידת צור, היא יחידת

הפיקוח והמעקב שהוקמה מכוח החוק. חסרים אנו נתונים לגבי מידת האפקטיביות של החוק, כגון מספר עבירות המין שבוצעו במהלך תקופת הפיקוח ב"פילוח" של מפוקחים שהערכת המסוכנות שלהם גבוהה לעומת מפוקחים שהערכת המסוכנות שלהם בינונית, וכיוצא בזאת. נתונים אלה יכול ויסייעו בידי בית המשפט בבואו לדון בתנאי הפיקוח והמעקב בתיקים קונקרטיים.

9. סוף דבר שהערר נדחה.

ניתנה היום, ז' בתמוז התשפ"ג (26.6.2023).

שׁוֹפֵט
